

Сүз ясалышы ысуллары

Янгирова Ләйсән Фирдәвес кызы,

Бөгелмә муниципаль районы

Муниципаль белем бирү учреждениесе

Кодаш төп гомуми белем бирү мәктәбенең татар теле һәм
әдәбияты укытучысы

*Саумы, кояш, саумы, көн!
Дусларым, хәерле көн!
Телим сезгә сәламәтлек,
Бәхет һәм яшәү дәрте.
Уе изге баласына
Булышыр табигать тә.
Эшкә тотыныйк,
дусларым,
Хуш, хәерле сәгатътә!*

Тест жаваплары

1. 2
2. 3
3. 2
4. 1
5. 1
6. 2
7. 3
8. 3
9. 3
10. 3

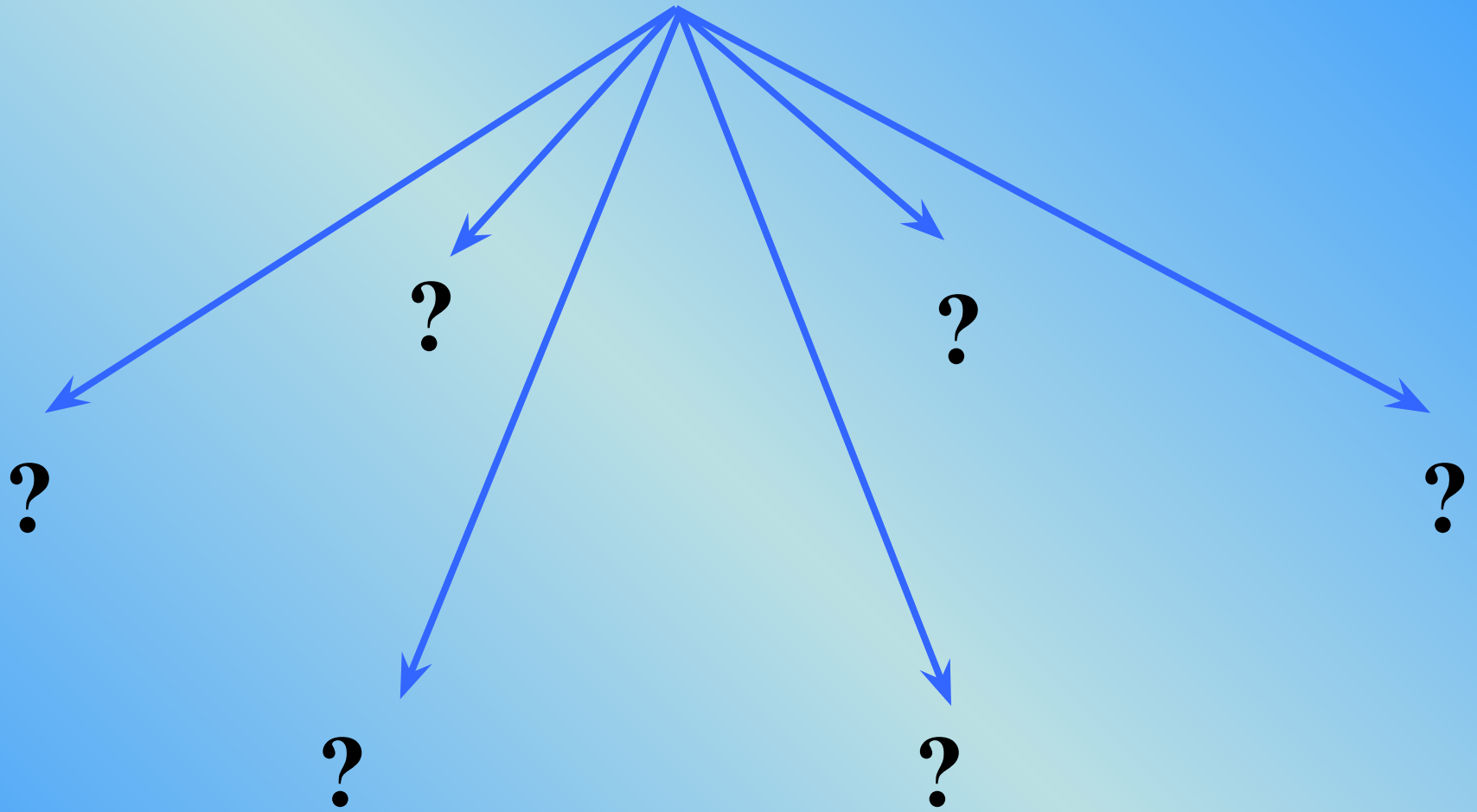
Сүз ясалышы ысуллары

?	?	?	?	?	?	?	?
гармунчы	башкала	күзгә-күз	Кара диңгез	хәзер – эзер	тамыр (тамыр)	уку (нәрсә?) - уку (нишләү?)	ТР
күңелле	Илшат	аң-белем	Кара диңгез	та'ныш – таны'ш	пәрдә(пәрдә)	көтүче (кем?)- көтүче (нишләүче?)	КамАЗ
элмәк	алъяпкыч	килде-китте	калак сөяге	чачак – чәчәк	ай (ай)	биюче (кем?)- биюче (нишләүче?)	АКШ

Дәреснең максатлары:

1. «Сүз ясалышы ысуллары» темасы буенча белемнәрен арттыру, ныгыту
2. Тема буенча сөйләм күнекмәләрен үстерү
3. Туган телне тирәнтен өйрәнүгә этәргеч бирү

Сүз ясалу ысуллары

*Сүз ясагыч кушымча
ялгану ысулы
(кушымчалау)*

Сүз – чән

Яз –гы

Татар –ча

Кыш – ын

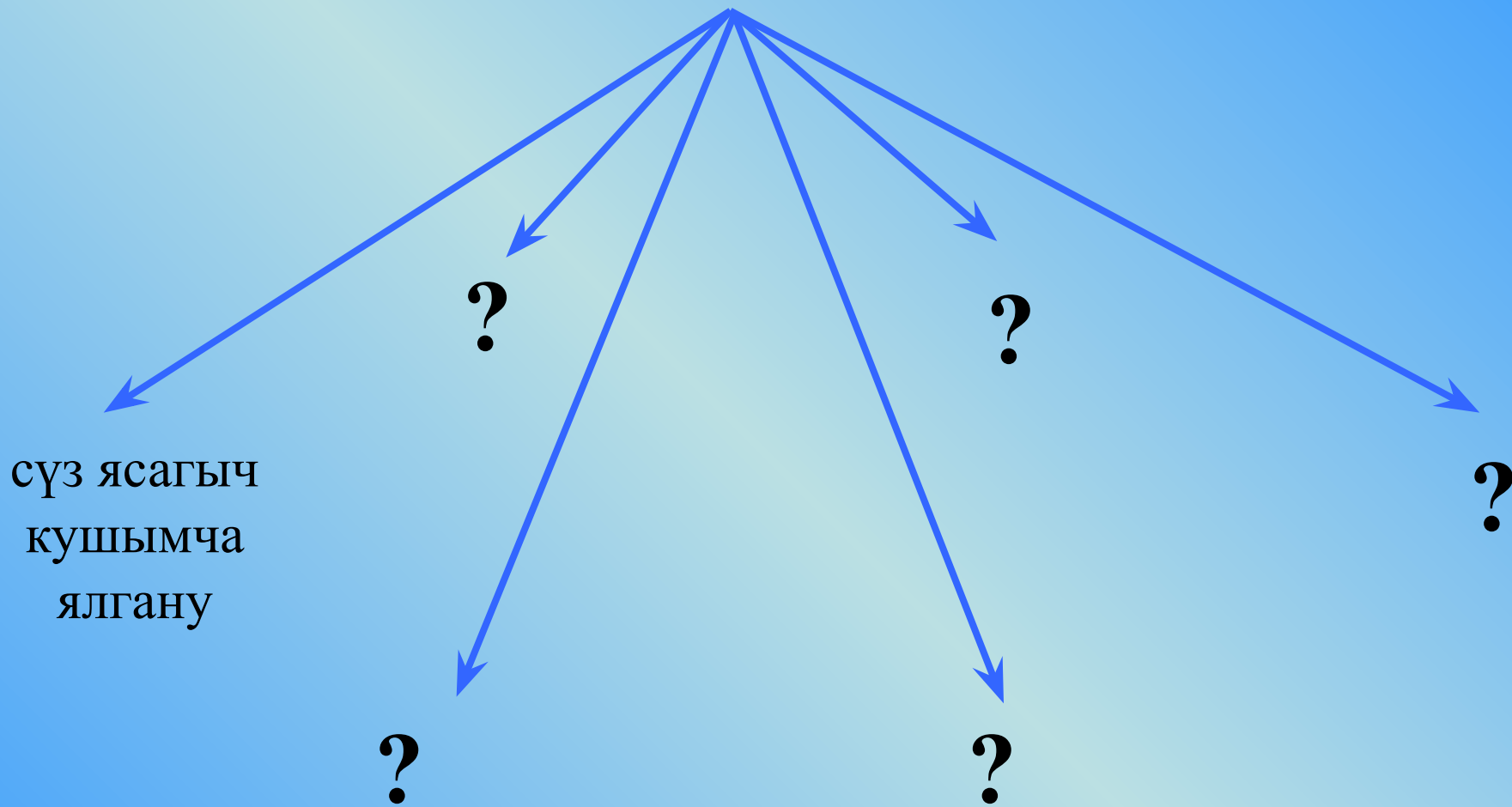
Уй – ла

Хәйлә – кәр

Сыз - ык

Сүз ясалу ысуллары

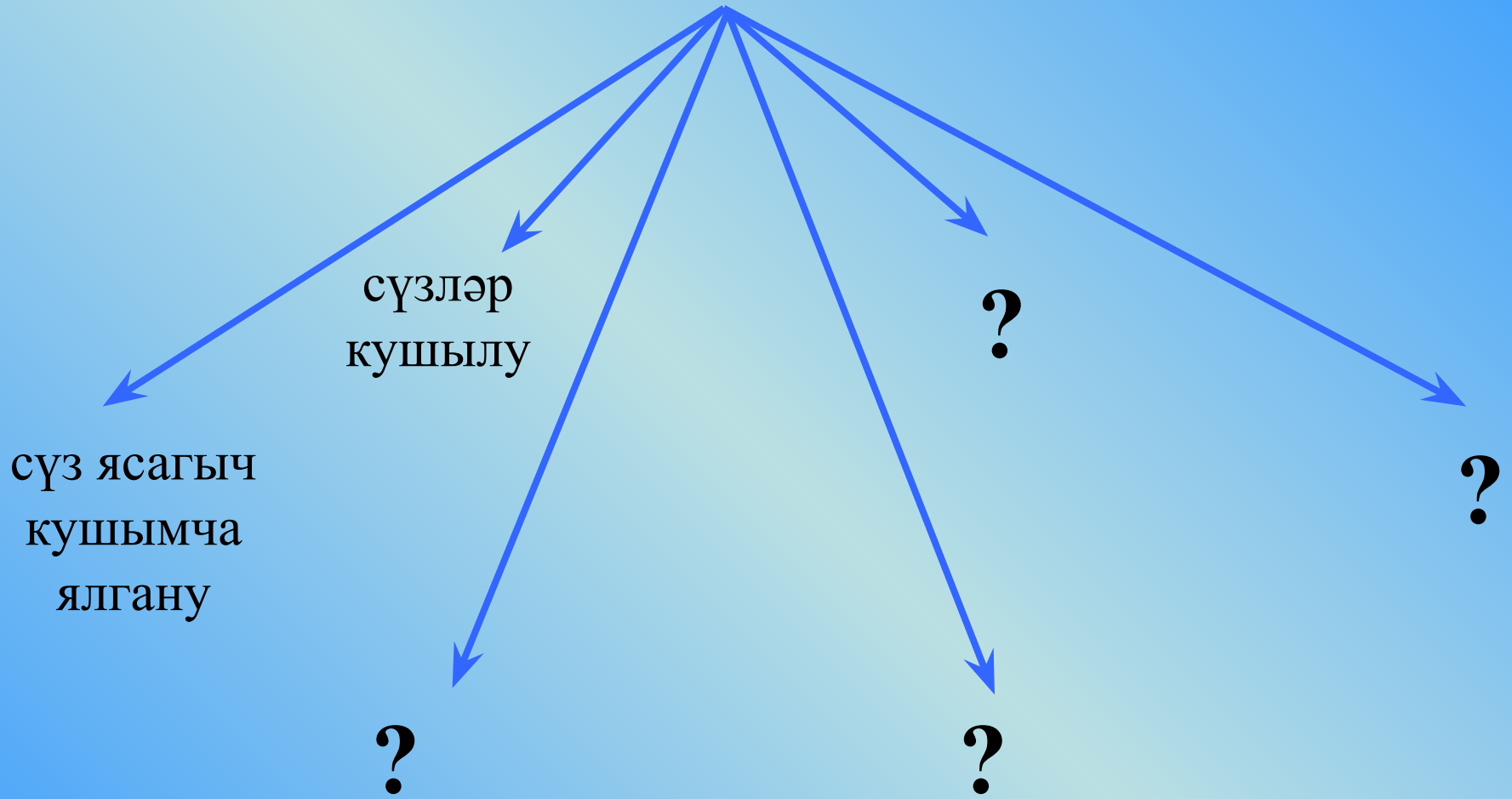
Сүзләр кушылу ысулы

Кушма сүзләр

Парлы сүзләр

Тезмә сүзләр

Сүз ясалу ысуллары

Фонетик ысул

күз – күр

хәзер – әзер

та'ныш - таны'ш

чачак -чәчәк

Сүз ясалу ысуллары

**Тәгәри китте йомгагым, күрмәдегезме,
агайлар**

Рәсем конкурсына йомгак ясалды

Ай сүзен төрле мәгънәдә кулланып,
жөмлэләр төзегез.

Сүзләрнең мәгънәсе үзгәрү ысулы

Яңа сүзләр кулланылышта булган
сүзләрнең мәгънәләре үзгәрәп ясала

Йомгак(жәп чорнамы) - йомгак(нәтижә)

Ай(күк жисеме) – ай(вакыт берәмлеге)

Тамыр(үсемлек өлеше) – тамыр(сүзнең
мәгънәле кисәге)

Сүз ясалу ысуллары

*Сүзләрне бер сүз төркемнән
икенчесенә күчерү ысулы*

буяу (нәрсә?)- исем

сорау

карт

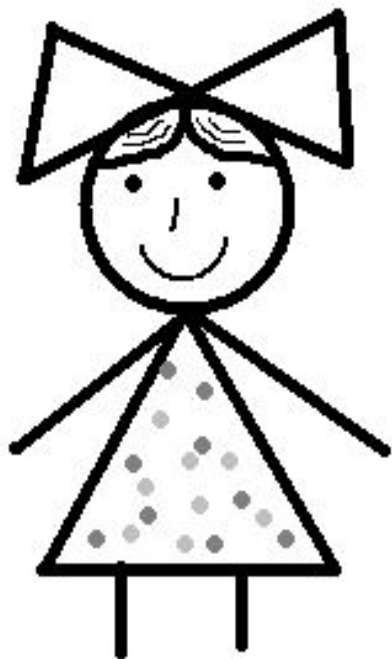
буяу (нишләү?)- фигыль

сорау

карт

Сүз ясалу ысуллары

		3=C
--	--	-----

--	--	--

		6
--	--	---

**ТР, драмтүгэрэк, КамАЗ, музфак, КДУ,
ПТУ, АКШ**

Сүзләрне кыскарту ысулы

Яңа сүзләр кулланылыштагы тезмә
сүзләрне кыскартып ясала

КДУ

БМО

драмтүгәрәк

медуниверситет

Сүз ясалу ысуллары

сүз ясагыч
кушымча
ялгану

сүзләрне
кыскарту

сүзләр
кушылу

сүзләрне бер сүз
төркеменнән
икенчесенә күчерү

фонетик
ысул (аваз
составын
үзгәртү

сүзләрнең
мәгънәсе
үзгәрү

Тест

1.Тезмә сүзләр күрсәтелгән рәтне билгеләгез

1. Жир(жиләге), ял(ит),туган(ил)
2. Ара(тирә), аш(су), хатын(кыз)
3. Кул(яулык), тере(көмеш), таш(күмер)
4. Юл(чы), утын(лык), оял(чан)

2. Кушымчалау юлы белән ясалган сүzlәр рәтен билгеләгез

1. Кул(яулык), тере(көмеш), таш(күмер)
2. Юл(чы), утын(лык), оял(чан)
3. Бакча, бармак, атла
4. Туган көн, очкылык тоту, бал корты

3. Фонетик ысул белән ясалган сүзләр рәтен билгеләргә.

1. Умартачылык, чынбарлык, ташбаш
2. Савыт-саба, бала-чага, тирә-як
3. Идән буяу, буяу алу, китап уку, уку дәресе
4. Хажәт-әжәт, хикәят-әкият, гамәл-әмәл

4. *Ямьле, комлык, эшлэ, озынча сүзлэре*
нинди ысул белэн ясалганнар?

1. Сүз ясагыч кушымча өстәү юлы белэн
2. Сүзләрне кушу юлы белэн
3. Сүзләрне кыскарту юлы белэн
4. Сүзгә яңа мәгънә өстәү юлы белэн

5. *Ераклыктан* сүзенең нигезен билгеләгез

1. Ерак
2. Ераклык
3. Ер
4. Ераклыкта

6. *Бүлмәдәшнә* сүзен сүз төзелешә
буенча тикшерәгез.

Жавапларны тикшер:

1. 1

2. 2

3. 4

4. 1

5. 2

Бүл – мә –дәш - не

бүл –тамыр

мә – сүз ясагыч кушымча

дәш - сүз ясагыч кушымча

не – бәйләгеч кушымча

Сүз ясалу ысуллары

**Өйгә эш: Сүз ясалу ысулларының
һәрберсенә икешәр жөмлө уйлап
ЯЗЫГЫЗ**